

Patron

INFORMACE PŘÁTEL
POMNÍČKŮ A PAMÁTNÝCH MÍST
JIZERSKÝCH HOR

4/91

ROČNÍK 2

P o d ě k o v á n í

Všem, kteří se v letošním roce podíleli na opravách a rekonstrukcích pamětních míst Jizerských hor, patří tímto můj nejúprímnější dík.

Některé úkoly, které jsme si předsevzali na rok 1991, se nám však v tomto roce splnit nepodařilo a tak se stanou prvořadými úkoly pro rok nastávající. Jedná se především o tyto památná místa:

1. Schmidt-Gustlův kříž - bylo již mnohokrát poukazováno na to, že kříž je příliš dlouho demontován !
2. Bílá smrt v sedle Holubníku - obrázek byl přeci jenom na podzim demontován přítelem Mrvou a bude také jím během zimy rekonstruován.
3. Neuwingerova smrt - natření dřevěné části pomníčku.

=====

P o d ě k o v á n í

rovněž náleží příteli Josefu Němcovi ze Smržovky za jeho ochotu a obětavost při spolupráci na vzniku tohoto vydání Patronu. Za jeho pomoci (a počítače) vznikly v letošním roce již celkem dvě zajímavá a pěkná čísla našeho čtrtletníku. Mně pak touto spoluprací ušetřil velký kus práce a času, především sepsáním načisto.

ZA VŠE MŮJ UPŘÍMNÝ DÍK!!!

Gerhard Kutnar.

Bloudění v Polsku.

"Pomníčky za zemskou hranicí", to byl název naší společné akce v terénu v Polsku, konané dne 14.9.1991

Na místě srazu se nakonec sešli dvacet dva účastníci v šesti autech. Podle plánu jsme překročili státní hranici v Harrachově a za sklárnou ve Sklárské Porebě byla naše první zastávka. U skály "Hohlér Stein" (Dutý kámen), kde měl být pomník císaře pána. Bohužel z pomníku zbyl pouze kopřivami zarostlý sokl, císař sám však tady přítomen nebyl.

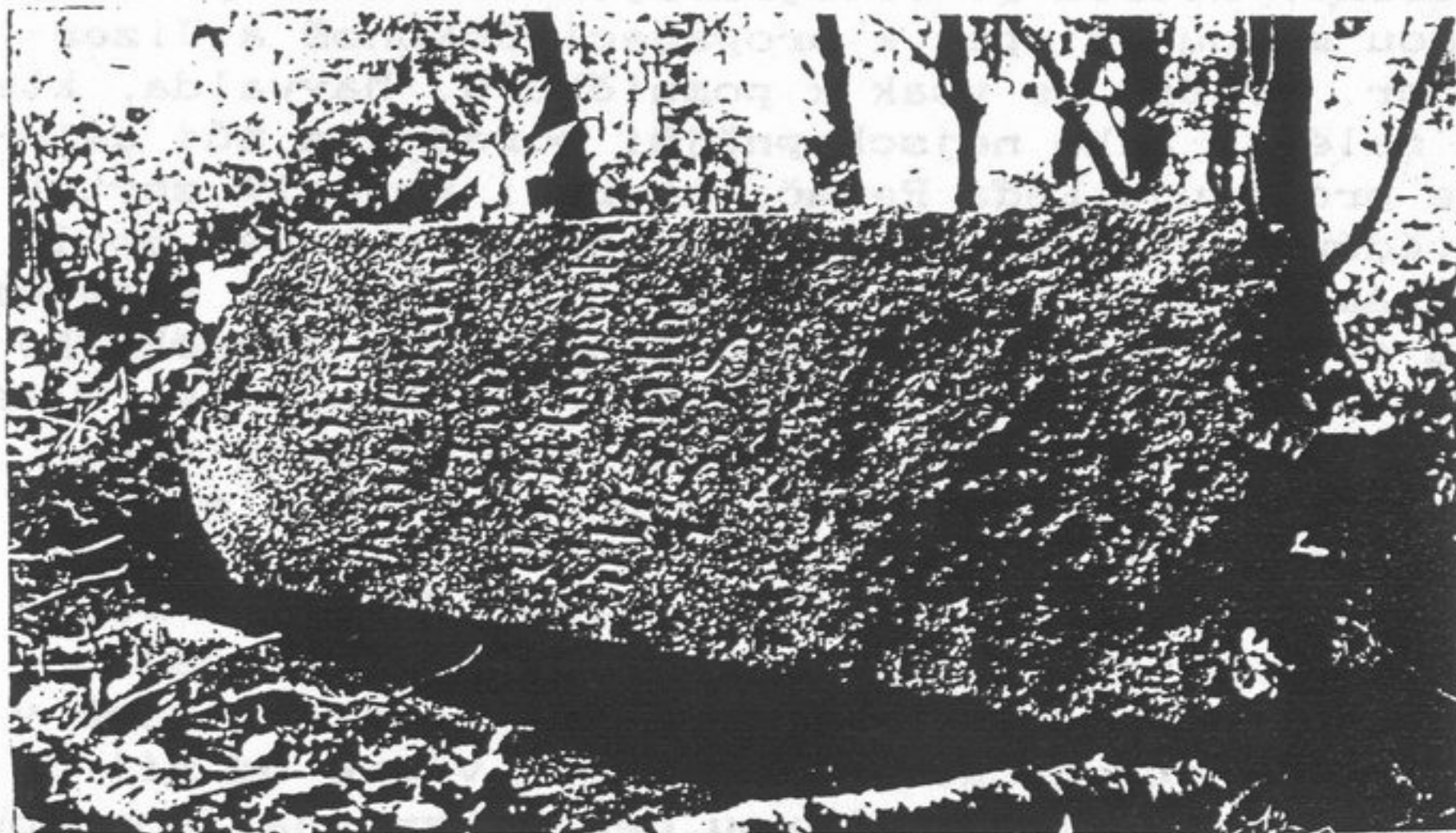
Jedeme dál, za Sklárskou Porebou je na mapě vyznačena skála "Mordstein" (Vražedný kámen). Parkujeme, překonáváme vodní tok, skalní kupu výše uvedeného názvu nalézáme - a to je vše. Žádná pamětní deska, nevytesáno také nic, proto není divu, že nálada některých účastníků začíná klesat. Po mém slibu, že nyní jedeme vyhledat "pravý" pomníček se situace trochu lepší a tak jedeme dál...

Směr Piechowice - Michalowice - Jagniotkow. Po nezbytném bloudění v Piechowicích nalézáme odbočku na Michalowice a jede se! Dle mapy míjíme místo, kde má být pomníček G. Maywalda, ale nic tu není vidět. Dojíždíme až do Jagniotkova, kde zpovídáme starého pána. Ten o pomníčku nic neví, ale posílá nás k rodnému domu německého spisovatele G. Hauptmanna, kde je umístěna pamětní deska, kterou si fotografujeme. Tento spisovatel významnou měrou přispěl k propagaci Krkonoš a Jizerských hor. Vraťme se však k pomníčku G. Maywalda, který chceme nalézt. Jako nejschopnější poradce a můj asistent se projevuje Láďa Řezáč, který i po celý zbytek dne osvědčuje svůj smysl pro orientaci v mapě. Spolu vyhledáváme v mapě záchytný bod - koupaliště! A jedeme stejnou cestou zpět, až skutečně nalézáme odbočku ke koupališti, které, jak zjišťujeme, již mnoho let vlastně koupalištěm není! Ale hráz tu je. Teď tedy mapa, odhad a jdeme. Cca 200m zpět po pravé straně silnice musí být pomníček! Všichni hledají vpravo... a nic! Znovu tedy mapa, Láďa a já... a vida: Kdysi tu vedla stará cesta, patrná v mapě a pomníček je zakreslen vpravo od ní, ale dnes tu je nová silnice a v mapě vidíme zakreslenou značku pro pomníček vlevo od ní! Je dílem okamžiku vyhledat starou cestu (zrovna jdou houbaři, kterých se ptám na pomníček - samozřejmě nikdy nic neviděli) a začít hledat mezi starou a novou silni-

cí. Nejdelší člověk naší výpravy - Franta Mrva - díky svým dlouhým nohám se nejlépe zorientoval v trávě a kopřivách, a jako první zakopává o povalený pomníček G. Maywalda z roku 1838. Fotodokumentace - očištění kamene - převrácení na bok, aby bylo vidět na nápis - - opětné převrácení do původní polohy.

Postavení pomníku.

Ze země otočený pomník G. Maywalda.

Vztyčovat pomníček nehodláme, protože nechceme nikoho provokovat, i když se jedná o smrt lesníka plněním své povinnosti - lidé jsou přeci jen různí...

Vracíme se k bývalému koupališti, abychom na sluníčku posvačili a poradili se, jak dál. Objevení pomníčku vrátilo pesimistům náladu a plni elánu jedeme zpět do Sklarské Poreby. Bohužel se nám nedaří nalézt odbočku na "Moltkeho skálu" a tak jedeme až k "Ludwigsbaude" (Rozdroze Izerskie) hledat pomníček lesníka Wenigera. Parkujeme, mapa, Láďa a já, krátká porada - jde se! Rovně, doleva, potůček - stát! Spolu s Láďou určujeme směr kudy hledat - první nadočkavci vyrážejí - než sbalím mapu už halekají, že "našli"! Přesně ve směru, který jsme vytýčili, se nachází pomníček R. Wenigera. A kdyby jen jeden, jsou tu hned pomníčky dva! Samozřejmě oba povaleny.

Fotodokumentace, očištění a vztyčení pomníčku je dílem okamžiku. První (starší) pomníček je prostší, se jménem lesníka a datem události, zato druhý je krásně opracovaný tříboký jehlan a nese nápis (viz foto). Po dokumentaci se rozhodujeme nechat oba pomníčky vztyčeny, abychom po čase zjistili zda budou ještě i dnes někomu tolik vadit, aby je opět shodil (jako na "Haumbergu")!?

Cestou zpět do Sklarské Poreby se zastavujeme v "zatáčce smrti", kde si na parkovišti nekupujeme uzenku za 14 tisíc zlotých, a ve Sklarské Porebě chceme zjistit, zda ještě existuje pomníček smrti H. Preusslera z roku

1668. Víím, že má být před čp. 229 - a v tom je ten háček! Kde hledat po přečíslování domů právě staré čp?!

Pomník R. Wenigera

Ptáme se starých lidí, mladých lidí, jeptišek, rekrea-
tů, opilců i sami sebe, ale nejsme si ani jisti, kde
vlastně ústí Stará celní cesta do Sklarské Poreby. Až
jedna stará paní nám dává tip na "kámen popsaný nějakým
nápisem". A skutečně, zcela mimo plán nás ta dobrá duše
navedla k památce z I. světové války - ale tu jsme
zrovna nehledali! Po dalším bezvýsledném vyptávání,
když už začínám mít dost vztekle štěkajících psů u sta-
rých usedlostí v Zadní Sklarské Porebě a podezíravých
pohledů starousedlíků (hledají staré čp. - nebudou
chtít zpátky majetek?) se společně rozhodujeme pro náv-
rat domů.

Na parkovišti u sklárny se v posledním vypětí sil
pokoušíme najít památníček věnovaný výstavbě sklárny
podle informací pana Řezáče, který dostal tip od svého
kolegy. Nalézt se nám nic nepodařilo (nebo, že by tu
nic nebylo!?) a tak posádky nasedají do svých vozidel
s rozhodnutím - jedeme přes státní hranice do Harracho-
va a domů.

V Příchovicích se v autech usazujeme podle místa
bydliště, nastává čas loučení a doba, kdy každý sám mů-
že bilancovat, jaký že to ten dnešní výlet, nazvaný
"Pomníčky za zemskou hranicí", vlastně byl.

Pro "PATRONA" zpracoval zážitky Herbert Endler.
Jiřetín pod Bukovou, v září 1991.

~~~~~

Celou tuto akci připravil a organizačně zajistil pan
Herbert Endler, který tomu musel věnovat nejednu hodinu
svého volného času. Prostudoval při tom všechny dostup-
né materiály a mapy a byl tak v terénu velmi dobře
připraven, Jednalo se zajisté o organizačně dosti komp-
likovanou záležitost. Proto bych přáteli Herbertu En-
dlerovi chtěl na tomto místě mnohokrát poděkovat za je-
ho obětavost, kterou při této akci v terénu projevil.

Oba bychom si pak přáli, aby se našlo v našich řa-
dách několik dalších takových obětavců, kteří by při-
spěli k uskutečňování dalších akcí v terénu. Třeba již
v roce 1992.

~~~~~

Většina účastníků putování za pomníčky za zemskou
hranicí si pak přála, aby v příštím Patronu byly uve-
řejněny všechny nám známé materiály o památných mís-

tech, které jsme v Polsku dne 14.9.1991 navštívili. Herbert Endler tak připravil následující příspěvky:

Maywaldův pomníček.

Pomníček se nachází zhruba půl hodiny cesty z Michalovic (Kiesewald) do Jagniatkova (Agnietendorf) po pravé straně cesty, před křižovatkou s cestou zvanou kdysi "Leiterweg".

Historie: Johann Gottlieb Maywald byl lesník, tenkrát ještě "Unterörster" u hraběte Schaffgotsche. Teprve od roku 1837 bydlel v nově postavené hájovně v Michalovicích a bylo mu 39 let, když tragicky zahynul. Dne 17. září ráno kolem páté hodiny odešel do revíru na svoji poslední pochůzku. Za necelou hodinu, asi tak v šest hodin, zrovna když jeho paní se čtyřletým synem snídali, se otevřeli dveře a dva chlapi z Michalovic přivedli jejich otce celého zakrváceného domů. Údajně jeho poslední slova byla: "Nebojte se, já neumřu". Pak, aniž by nabyl vědomí, večer v 7 hodin skončil. Nemohl tedy již ani naznačit, kdo mu způsobil zranění, jemuž podlehl. Zjistilo se, že byl ubit vlastní dvouhlavňovou puškou, která zmizela.

Podezřelých bylo několik, ale prokázat vinu se nikdy nikomu nepodařilo! Byli podezříváni pytláci z "české" strany hor, jakýsi Johann Kraus (nemanželský syn manželky majitele Eichlerovy Boudy) a Josef Möhwald (majitel nejzápadnější "der Siebengründner Hofbauden") byli nějaký čas ve vyšetřovací vazbě u jičínského soudu, ale pro nedostatek důkazů museli být propuštěni.

Další podezřelí byli Johannes Eichler (aus der Eichlerbaude unterhalb der Bradlerbaude) a Andreas Hollmann (přezdívaný Budař nebo Andresl). Oba dva byli dlouho vyšetřováni, ale nebylo možné jim něco dokázat a museli být propuštěni na svobodu. Je zajímavé, že lidé si vyprávěli, jaký trest je prý za to postihl! Eichler byl pašerák a zabil se pádem do Sněžných jam a Hollmann byl udupán zdivočelým býkem! Lidé říkali, že je přeci jen nějaká spravedlnost na světě! Syn Maywalda se stal rovněž později hraběcím fořtem.

Poznámka: Jsou zde rozdíly u jména Maywalda. První zdroj, a tím je úmrtní matrika z Piechovic (Petersdorf) uvádí:

Dne 21. sept. 1838 byl na hřbitově v Piechovicích pohřben pan Christien Gottfried Maywald, panský revírník.

v Michalovicích, který byl 17. sept. 1838, ráno kolem šesté hodiny, dvěma českými muži smrtelně zraněn na hlavě a na následky toho zemřel v sedm hodin odpoledne aniž by nabyl vědomí, ve věku 40 let, 1 měsíc, 23 dní. Hřbitovní registr - ročník 1838, strana 130, č. 40.

Druhý zdroj, a tím je časopis "Wandern im Riesengebirge" sešit č. 5, 1. května 1906 uvádí právě jméno Johann Gottlieb Maywald. Myslím si, že první jméno je úředně potvrzené a proto správné.

Pomník lesníka Wenigera.

Dne 5. listopadu 1890 pronásledoval lesník Weniger (aus Hayne bei Rabishau) ve svém revíru pytláka, který se pokoušel proniknout do sousedního revíru Hochstein. Při pronásledování byl Weniger zasažen do prsou, ale stačil za unikajícím pytlákem ještě vypálit dvě rány. U nedaleko pramenící říčky Malý Zacken se zhroutil a tam jej našel hostinský Krebs z nedaleké boudy Rozdroze Izerskie (Ludwigsbaude). Hostinský odnesl těžce raněného fořta do boudy, kde Weniger druhý den večer skonal.

Pytlák si však byl vědom, že jej poznal povozník Nerger z Hartenbergu, a proto utekl zásoben penězi od svého otce do sousední vesnice v Čechách. Tam jej však dostihla zpráva: "Uteč, vše je prozrazeno!" U jeho nejlepšího přítele Augusta Vitze (auf dem Stellweg in Flinsberg) byla nalezena pytláková puška. Zaopatřen falešnými doklady odjel přes Hamburg do Ameriky. Několik let po první světové válce prý navštívil svého

Pomník R. Wenigera

přítele Augusta Vitze! Sousedé si všimli cizího muže s černým plnovousem, který tu několik dní bydlel. August Vitz jim na dotazy, kdo to je, neodpovídal. Proto lidé z toho vyvodili, že ten cizí muž byl "der grosse Kromerliebel Gläser". Místo, kde se neštěstí stalo, se pak nazývalo "Wenigerova smrt".

Čerpáno z časopisu "Queistalbote", z článku pana Schieberle.

~~~~~

Další příspěvek k našemu společnému putování v Polsku zaslal i pan Ivan Sedlák:

Moltkeho skála (Moltkefelsen)

Při naší návštěvě Polska jsme se již nedostali k řečené Moltkeho skále, která je označena i v Matouschkově mapě. Po prostudování různých materiálů mohu říci, že se tato skála měla nacházet na samém konci značené cesty, procházející hřebenem Vysokého kamene a končící nad stanicí vlaku Horní Szklárská Poreba. V těchto místech se nachází více skal, ale Moltkeho skála je podle mapy poměrně přesně určena. Výchozí bod pro hledání by mohlo být zmíněné Horní nádraží nebo přímo prostor u konce hřebenové cesty. Přesné místo vymezuje i smyčka vlakové trati, pod níž je Moltkeho kámen označen.

Vydáte-li se do těchto míst, napište nám o svých poznátcích. Lze předpokládat, že na skále budou alespoň zbytky nějaké kovové desky nebo vysekané místo po nápisu. Podle toho lze hledanou skálu určit.

Autor těchto řádků přeje všem úspěch při hledání a těší se na vaše zprávy.

Ivan Sedlák

~~~~~

Z minulé zimy.

Po delší době jsem navštívil oblast Jizerských hor nad Fojtkou. Tam, nedaleko skály zvané Krabice, stál v lese srub, který byl navštěvovaný ponejvíce oddílem mladých z Liberce. Říkalo se zde "Na Broukárně".

Tento srub jsem letos v létě marně hledal. Zbylo zde jen velké spáleniště. Kousek dál odtud pracovaly dvě ženy při výsadbě stromků. Od nich jsem se dozvěděl, že požár vznikl v minulé zimě, asi od přetopených kamen. Chata vzplála jako fakule a zcela shořela. Tím by mělo být vše uzavřeno. Ale nebylo. Pozdě na jaře zde bylo nalezeno mrtvé tělo mladého chlapce. Nikdo nedokázal

určit jeho totožnost. Co se tedy vlastně stalo?

Obracím se proto na naše kolegy, zda někdo o této věci něco ví, aby nás informoval. Jsou mezi námi také ti, co navštěvují i odlehlé části hor, jakým je právě místo vysoko nad Dračí skálou. Možná se dozvíme podrobnosti, které nás mohou zajímat.

Ivan Sedlák

~~~~~

AKTUALITY- INFORMACE- ZAJÍMAVOSTI- NÁMĚTY- VZKAZY

Zajímavý příspěvek zaslal Hynek Farský z Frýdlantu:

"Chtěl bych něco dodat ke svému námětu k návštěvě pomníčku, který vznikl nedávno, tak jak jsem jej uvedl v Patronu č. 2/91, strana 8.

Nejde o kříž ing. Vacka, nýbrž ing. Poláka. Byl to technik lesního závodu Frýdlant v Čechách a v lese nad Albrechticemi u Frýdlantu dostal svůj druhý nebo třetí infarkt, přičemž cestou do frýdlantské nemocnice sko-
nal.

V místech, kde ing. Poláka zasáhl osudný infarkt, mu byl postaven dřevěný kříž natřený luxolem a zasazený do kamenného podstavce a nese tabulku s tímto textem:

Ing. ZDENĚK POLÁK
26.5.1940 - 8.12.87

Pomníček se nachází v lese nad Albrechticemi u Frýdlantu a od albrechtické kapličky k němu vedou dvě cesty:

1. po zeleně značené turistické cestě (od kapličky za posledními domy vede loukou) k lesu, kde odbočíme po táhlém stoupání doprava, jako bychom se vraceli zpět do Albrechtic.
2. od kapličky k lesu po cestě s tvrdým povrchem, kterou neopouštíme ani v lese. Dovede nás na rozcestí, kde je seník, betonový bunkr z Druhé světové války a kousek opodál kříž ing. Poláka.

Kříž na památku ing. Poláka mu postavili jeho spolupracovníci."

~~~~~

Přítel Hynek Farský obešel i několik dalších pomníčků a podává následující zprávy:

Oslí buk, Rückertův pomníček, Hausmannův pomníček, Svobodova smrt na Viničné, Kameny republiky, Václav Thoř ve Višňové a Smirčí kříž v Andělce jsou v dobrém stavu.

Emauzký obrázek - pod plexisklem se nachází značně vybledlá kresba.

Pomníček Miloslava Hrona - je toho času bez textu, protože v minulosti připevněná deska, byla neznámými vandaly rozbita. *Prosil bych proto všechny přátele památných míst Jizerských hor, aby mi byli nápomocni při obnově této desky. Nápis bychom zhotovili na mosaznou tabulku. Text bych dodal. Nemám osobně možnost tuto tabulku zhotovit sám.*

Streitův obrázek - dnes (t.j. 28.10.1991) jsem za pomoci svého otce tento pomníček demontoval. Stalo se tak napotřetí, po předchozím odejmutí tabulky. Nakonec nezbylo nic jiného, než dva hřeby zachycující obrázek, odříznout. Podle naší domluvy obrázek přes zimu zrestauruji a na jaře 1992 jej opět nainstaluji.

Enderův obrázek a Pechova smrt - částečně oprýskaná barva - opravím na jaře.

Kříž ing. Poláka - zčásti nečitelný text (vypalovaný). Po konzultaci s lesáky se pokusím v příštím roce o opravu desky a textu.

Hynek Farský

~~~~~

Další příspěvek do této rubriky zaslal pan Ivan Sedláček :

Co nového pod černostudničním hřebenem

Při kontrole stavu zdejších pomníčků koncem letošního léta jsem zjistil, že pamětní obrázek smrti Franze Mužíčka není opět na svém místě. Došlo zde k vytěžení zbylých smrků v dolní straně cesty a padl i strom, na kterém visel zmíněný obrázek.

Po kratším hledání jsem ho objevil. Ležel nad cestou

nedaleko původního umístění. Je to již po druhé co dochází v těchto místech k manipulaci s deskou F.M. Poprvé, po jejím prvním obnovení, jsem ji umístil na buk nad cestu, kde, jak jsem se domníval, bude v bezpečí před těžbou. To se někomu zřejmě nelíbilo, desku odtrhl a přibyl na smrk pod cestu. Kdo to byl se nepodařilo zjistit. Při přemístění obrázku však zničil spodní dubové prkénko s dvěma otvory pro hřebíky. Celý rám pro obrázek byl velmi pečlivě zhotoven ochotnými řemeslníky, kteří z důvodu působení povětrnostních podmínek sami navhli provedení z dubového dřeva, které odolává těmto vlivům počasí; nebylo důvodů obrázek přemísťovat a při tom ho poničit.

Současný stav je ten, že obrázek jsem zavěsil přibližně ve stejném prostoru, jen o kousek dál směrem k Dolní Černé Studnici těsně nad cestu. Visí

však poněkud nízko - vzhledem k jeho váze by bylo zapotřebí alespoň dvou lidí k jeho umístění do vyšší polohy. Proto, půjde-li tam někdo z vás ve dvou, pokuste se o to.

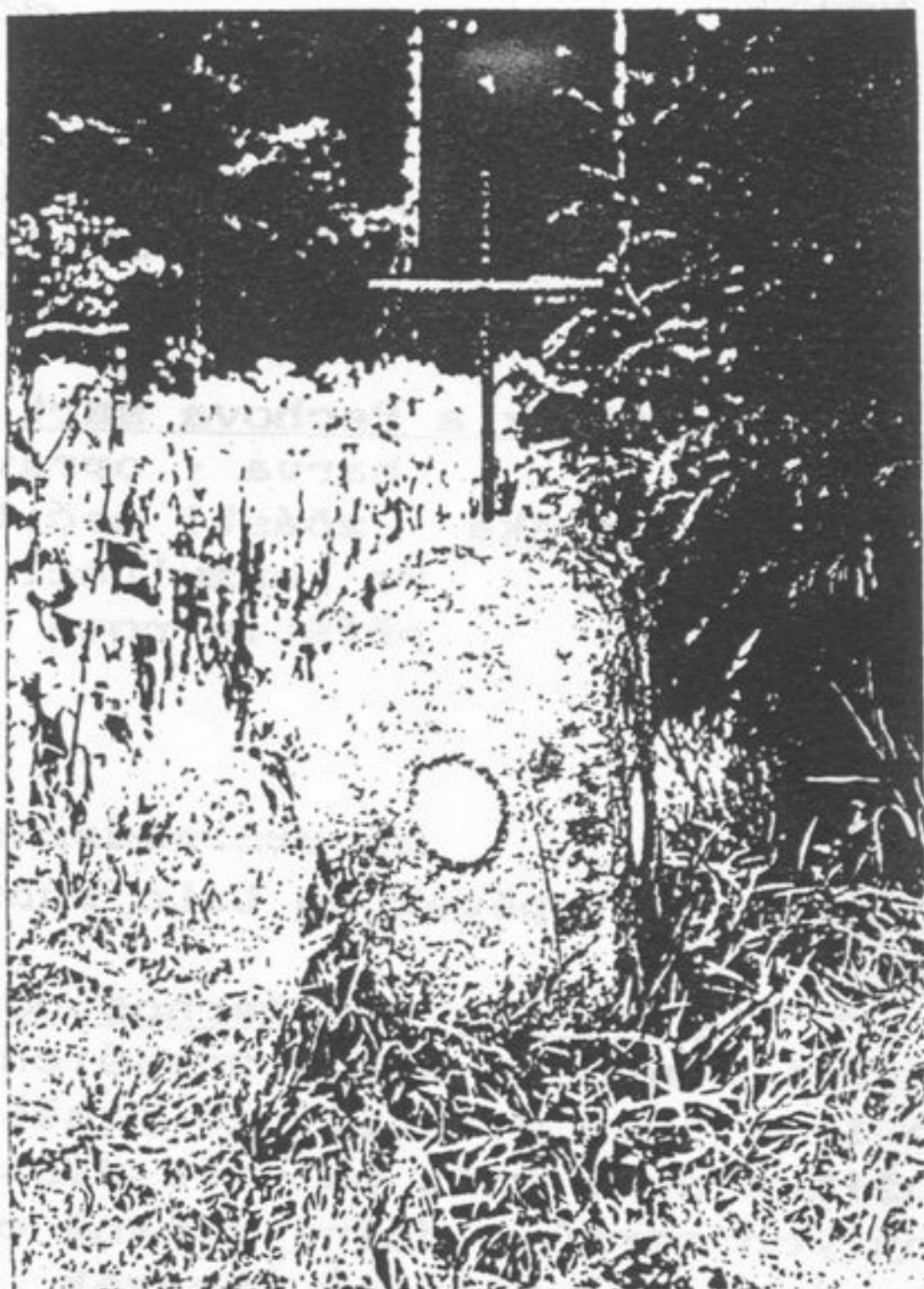
Deska Franze Mužíčka se nachází při tzv. Horní cestě, což je neznačená cesta prakticky souběžná s vrcholovou. Jde ze zatáčky silnice u Dolní Černé Studnice směrem na Berany. Tolik na vysvětlení pro ty, kteří toto místo ještě nenavštívili.

Září 1991 Ivan Sedlák

~~~~~

Pan Josef Tichý podal zprávu o tom, že natřel kříž na kameni Kotel v Turnovské ulici v Jablonci nad Nisou.

Dále pak sdělil, že

Gregorův kříž

obnovil tzv. "Gregorův kříž" na křižovatce turistických cest nedaleko od Nové louky. Učinil tak proto, že tato křižovatka se od nepaměti jmenuje "U Gregorova kříže", ačkoliv již zde dávno žádný kříž nebyl.

~~~~~

Příležitostně jsem se byl u Gregorova kříže podívat a byl jsem mile překvapen, jak citlivě pan Tichý tento pomníček obnovil. Jedná se o malý křížek zhotovený z kulatiny, jehož čelní strana byla naklepáním zploštěna. Kříž velmi dobře zapadá do krajiny a je i rozměrově dobře řešen s velikostí podstavce.

Panu Josefu Tichému bych chtěl za tuto jeho obětavost a vkus na tomto místě mnohokrát poděkovat. Jedná se o skutečně dobře a vhodně provedenou rekonstrukci.

~~~~~

Následující příspěvek je od přítele Radovana Havlíka:

V průběhu letních prázdnin uspořádal oddíl volejbalu ve Smržovce dětský letní tábor v Novém Městě pod Smrkem. V rámci celotáborové hry "Po stopách pytláků Jizerských hor" se děti seznámily s historií kraje, ve kterém žijí. Navštívily místa tragických událostí lesních dělníků, ale i pytláků. Někteří viděli poprvé zříceninu kostela sv. Jakuba, lázeňské město Lázně Libverda i horu Smrk.

Během tábora si uvědomily, že žijí v Jizerských horách, které díky své bohaté a zajímavé historii mají kouzlo i pro nové návštěvníky.

Některá navštívená místa:

Rückertův pomníček: ve velmi dobrém stavu křížek i sloup s destičkou.

Steitův obrázek: asi po rekonstrukci zcela zničen, z dřevěné desky utržen kříž (nenalezen) i destička (nalezena).

Oslí buk: kříž zarůstá do kmene.

Křížový buk: dostatečně vysoko pro všechny nenechavce zarůstá do kmene.

Zřícenina kostela sv. Jakuba: severní stěna se naklání (podepřena).

Smržovka 28.8.1991 ing. Havlík R.

~~~~~

Manželé Zítkovi pak sdělují následující:

27.5.1991 jsme byli na Hašlerově chatě, kde jsme provedli úklid poutního místa na Trništi. Přibetonovali

jsme také uvolněný kamenný křížek. U vedoucího chaty jsme se dozvěděli, že obrázky křížové cesty pod sklem jsou od polských dělníků, kteří zde pracovali na chatě.

Vedoucí chaty nás informoval i o tom, že často dostává dotazy, kdy byla stará Hašlerova chata zbořena a kdy byla postavena dnešní chata. A tak snad informace pro všechny: stará chata byla zbourána v roce 1985. Novou chatu stavěl podnik z Neratovic 5 let a to převážně za pomoci polských dělníků, kteří byli zaměstnáni v mateřském závodě v Neratovicích. První provoz nově postavené chaty na Trništi (dříve Hašlerova chata) byl zahájen 27.11.1990. Stavba stála přes 32 miliónů Kčs a s vnitřním vybavením dosáhla částky 36 000 000 Kčs. K dispozici je zde i s přistýlkami 140 lůžek, jídelna, herny atd. Vaří se zde 172 obědů denně. Vedoucí chaty nám pak mimo jiné sdělil, že si křížovou cestu nedaleko chaty berou za své a že uvažují o zastřešení studánky, takže by to znamenalo pro nás o práci méně.

~~~~~

Dále manželé Zítkovi zasílají tyto příspěvky:

Hledali jsme místo leteckého neštěstí, které se stalo kolem roku 1935 mezi Mojžíšovým pramenem a Císařským kamenem, snad někde v horní polovině úbočí. Dle sdělení tam býval na nevelkém kameni křížek se jménem a datem pilota havarovaného letadla. Snad to bývalo poblíž cesty, kde rostly borůvky a děti tudy chodily z Milířů do Vratislavic a občas pomníček postavily, protože byl vyvrácený. Musel to být dosti malý pomníček. To je zatím vše, co se nám podařilo zjistit. Ví snad někdo ze čtenářů Patrona něco víc? Ať dá vědět.

~ ~ ~ ~ ~

Dne 7.8.1991 jsme vykopali kámen s letopočtem 1935, který již zcela zmizel pod odpadem a popelem v Nové Vsi. Nainstalovali jsme jej nedaleko od původního místa a to na zahradě domu čp. 595.

25.9.1991 jsme zasekali a přimontovali tabulku s nápisem "Mordýřská studánka".

Náhodně jsme se tu sešli i s lesním personálem, který měl mnoho výhrad k umístění tabulky, až jsme se nakonec dohodli na kompromisu a tabulku nainstalovali na pravou stranu studánky. Vše jsme pak uklidili, včetně blízkého okolí, od spadlých větví a suchých stromků.

Mosaznou tabulku s nápisem "Mordýřská studánka" zhotovil pan Zdeněk Bláha.

~~~~~

Dne 26.10.1991 jsme navštívili Seibtovu studánku pod Slovankou. Je zde poškozeno plexisklo na dvou místech.

Manželé Zítkovi, Rýnovice

~~~~~

Tři obsáhlé příspěvky do tohoto vydání zaslal i přítel Herbert Endler:

Při své první cestě horami dne 22.9.1991 jsem obešel několik pomníčků a zjistil jejich stav:

Pomníček Henricha Linkeho: v pořádku, v roce 1992 netřeba opravovat.

U plechového pánaboha: po poslední rekonstrukci zatím v pořádku, nebude rovněž třeba opravy.

Martin Pařízek: dřevěná destička je prasklá a omotaná provizorně drátem; lak oprýskaný; písmo téměř nečitelné. V roce 1992 provést celkovou opravu, resp. výměnu.

Ing. Viktor Gacek: deska je oprýskaná; čep vpravo dole chybí; desku natřít v roce 1992; vyrobit jeden kus čepu průměr hlavy 19 mm; průměr dřívku 8 mm; výška hlavy čepu 13 mm; hlava zahloubena průměr 15 mm do hloubky cca 2 mm.

Jiří Kraus - Čihadla: v pořádku; písmo i lak jako nové.

Rudolf Hütter: kříž po loňském upevnění drží; jen korpus Krista je oprýskaný. V roce 1992 je třeba natřít kříž (LUXOL); vytáhnout černou barvou písmo na plechové tabulce a očistit a znovu natřít korpus Krista (zlatá s černou).

Destička tří přátel: destička je v pořádku, ale upevňovací zapuštěné šrouby jsou prorezivělé a hrozí, že destička spadne nebo ji někdo ukradne. Nové tři kusy zapuštěných šroubů nahradit co nejdříve.

Ferdinand Mützel: oprýskaná barva na obrázku, kterou bude třeba po cca příštím roce obnovit tj. rekonstrukce obrázku v roce 1993.

Jan Andrejka - Jiz. 50: pomníček (tabulka na stromě) jsem nenalezl! Buď jsem špatně hledal!? nebo ji někdo odstranil!

Hans Simon - Černá hora: v pořádku

P.S. Kdo ví něco bližšího o smrti Stanislavy Novákové a Romana Hlaváčka dne 13.1.1985 v chatě na břehu Černé Nisy?

Herbert Endler

Přehled stavu pomníčků z mého druhého podzimního putování v neděli dne 29.9.1991:

Florian Krause -Wenzerich: Deska s nápisem jako nová, nepotřebuje opravu.

Veronika Lahrová: text i obrázek v pořádku, nepotřebuje opravu. První most v Šindelovém dole je z betonu a šířkou odpovídá zřejmě uvažované silnici do těchto míst!?

Ernst Horáček: Plechová tabulka na dřevěném podkladu. Podklad je hnědé barvy, tabulka zelená, orámovaná černě, písmo je barvy žluté (zlaté) a stínováno černě.

Křížek na buku je hnědý. Celé to působí velice pěkným dojmem a pomníček je jako nový. Snad jen jméno mohlo být napsáno s dlouhým písmenem "á".

Preisslerův kříž: v pořádku. Kříž, tabulka a vzpěra nepotřebují opravu. Mimochodem, kdo z vás šel v poslední době strmou Richterovou cestou - má můj obdiv. Byl jsem naposledy v těchto místech před devíti lety, ale jak nyní tyto partie vypadají - to překonalo veškerou moji fantazii.

Richterův kříž: v pořádku, maximálně přetřít v roce 1992 černou matovou barvou.

Bílá smrt v sedle Holubníku: Jeden z nejvíce poškozených pomníčků v současné době. Nátěr i s písmem je oprýskaný až na základní dřevěný podklad, který je rovněž dosti poničený povětrnostními vlivy. Upevnění je uvolněno, takže se deska ve větru pohybuje na rezavých hřebících. Doporučuji sundat před zimním obdobím 1991/92. Kdybych měl alespoň kleště, učinil bych tak hned. Tady pomůže pouze celková rekonstrukce.

P.S. Tak, jako když jsem začínal hledat pomníčky v roce 1977 (tehdy jsem pomníček Neuwingera hledal třikrát !!), tak dnes jsem opět neuspěl a věřím, že jsem od něj určitě nebyl dál než možná 10 metrů !! Terén se za ta léta tak změnil, že musím znovu jet do Bílého Potoka, abych jej vyhledal.

Herbert Endler

Přehled stavu pomníčků z mého třetího (nejtěžšího) podzimního putování horami v sobotu dne 5.10.1991:

Za krásného podzimního dne jsem jel vlakem do Bílého Potoka a začal s hledáním:

Neuwingerův pomníček: Po minulém neúspěšném hledání dnes po 15-ti minutách úspěch! Jenže pomníček na buku

stojí dnes (tj. po 9-ti letech, co jsem tu nebyl) uprostřed porostu mlaziny a tenkrát stál na okraji!! Stav: dřevěný křížek natřen černě, korpus žlutě - v pořádku. Dřevěná deska je oprýskaná, bez nátěru a je nutné ji co nejdříve natřít černou barvou! Plechová tabulka s textem chce přetřít zeleně a písmo obnovit černě. Provést v roce 1992. U buku opřen dřevěný kříž z latí, hnědě natřený - asi původní!?

Schmidt-Gustlův kříž: Na místy neznatelné Čínské cestě jsem našel skálu, ale bez kříže! Kříž odstraněn (uražen, ulomen, nebo sejmut kvůli opravě?), na skále visí plechová tabulka cca 30x30 cm se špatně čitelným nápisem: 80 let od úmrtí, vzpomínáme. Děda Ctibor Matouš a Andulka z chaloupky v Bílém Potoce čp. 65.

Za případné chyby v textu se omlouvám, ale víc jsem z toho "nevytáhl". Prosím o zprávu, jak vypadá eventuelní oprava Schmidt-Gustlova kříže.

Augstenův pomníček: V pořádku, stojí pevně a rovně, není třeba oprav.

Anička Richterová: Po chvíli hledání (přeci jen od roku 1982 jsem tu nebyl) nacházím pomníček zbloudilé Aničky Richterové z Bílého Potoka. Kolem pomníčku popadaly smrky tak, že je nějak ohraničují. Kříž je třeba očistit železným kartáčem a natřít (začíná rezavět) a vzpěru také. Tabulka s písmem by sice ještě dva roky vydržela, ale když se bude opravovat kříž, bude lépe udělat i tabulku s nápisem, který zní: ANNEL RICHTER † 28.V.1873.

V místech, než se z Čínské cesty odbočí k pomníčku A. Richterové, tj. v 92.les.odd., tam kde teče Bílý potok, sjela velká zemní lavina!

Hölzel na Poledních kamenech: v pořádku, ale ta cesta! Šel jsem z čínské cesty od A. Richterové rovně nahoru až na hřeben!! Kdo to nezkusil, neví co to znamená!!

Jäger v Černém Potoce: Na popud J. Kuny jsem vyhledal tento "pomníček", který tu sice je, ale o jehož oprávněnosti zatím nic nevíme. Nalezl jsem sice ve starých novinách údaj o smrti svážeče dřeva Josefa Jägera, které se téměř shodují, ale nevím, nevím! Je to dřevěný křížek z klacků, svázaný motouzem a na něm je upevněna placka z březového dřeva s nápisem (téměř již nečitel-

ným): JÄGER *1823 †1878. Byl bych vděčen za bližší údaje.

Pamětní deska M. Machoviče: Nad Mufloním převisem je Dolní Hlídač Koutu a na jeho východní stěně je upevněna pamětní deska s textem: "MACHOVIČ MIROSLAV *26.10.1935 † 7.4.1989 SBOHEM KAMARÁDE". Pod deskou je upevněn jako symbol malý horolezecký kroužek. Deska je velká asi 15x20 cm (pouze odhad). Je tu krásný pohled na Polední kameny.

Tolik tedy mé třetí podzimní putování horami, které skutečně stálo za námahu díky počasí i objeveným pomníčkům.

P.S. Zimmermannův pomníček: Dnes již stojí na pasece, viditelný z nové silnice. Deska potřebuje očistit a natřít černou matovou barvou v roce 1992.

J. Splítková: pomníček má trochu oprýskaný lak, jinak dobrý. V roce 1992 trochu poopravit.

Díky tomu, že jsem během mých putování opět vyhledal pomníčky, ke kterým jsem se již léta nepodíval, mohu v případě zájmu poradit těm, kteří se teprve chystají některé z těchto pomníčků objevit.

Jiřetín pod Bukovou, 6.10.1991 Herbert Endler

Dále pak společně Herbert Endler a Gerhard Kutnar navštívili následující památná místa Jizerských hor a zjistili:

Šamalův pomníček na Nové louce a Gregorův kříž v pořádku.

Stejně tak Kříž Dagmar Spinové, kámen Herberta Johneho a pomníček Stammela.

Od pomníku nejslavnějšího pytláka Jizerských hor - Stammela - jsme pak pokračovali k památce Tomáše Boka. Jedná se skutečně o jeden z nejskrytějších pomníčků, jehož nalezení je velmi obtížné.

Památka Tomáše Boka pak byla ve stejném stavu, jak jsem ji po montáži tabulky dne 8.8.1991 opustil: čerstvě připevněná tabulka byla ještě zajištěna kůly, které měly tabulku přidržovat, aby se neodklonila od skály. I zde ztracený spárovák jsem nakonec našel nedaleko pod tabulkou. Podpěry jsme odstranili a okolí ukli-

dili a upravili. Místo tak je v naprostém pořádku.

12.10.1991 Gerhard Kutnar

~~~~~

Druhou túru jsme uskutečnili v oblasti Oldřichova v Hájích a Albrechtic u Frýdlantu:

Jako první jsme vyhledali pomníček Pavlíny Löffelmannové (viz. Patron č. 4/90, strana 6). Pomníček je dle uvedeného popisu snadno k nalezení.

Wanderova smrt v Čertově jámě: pomníček je celkem v pořádku, až na text, který by potřeboval obnovit písmo na tabulce.

Kříž ing. Poláka v lese nad Albrechticemi u Frýdlantu: Tento kříž je vcelku snadno k nalezení dle popisu přítele Hynka Farského, uvedený na začátku této rubriky.

Pomníček Franze Malika: po loňské generální opravě vedené zesnulým přítelem, panem Bedřichem Žárským, je pomníček v dobrém stavu. Snad by se do budoucna ještě mohl poopravit text na pomníčku, kde by bylo zapotřebí obnovit bílý podklad a na něm černé písmo. Při loňské opravě byly pouze poopraveny iniciály a data černou barvou, přičemž podklad zůstal zašlý.

Pomníček Miloslava Hrona: tento jsme měli v paměti z naší minulé návštěvy, že se jedná o pomníček podobný běžnému hrobu - tedy jak provedením samotného kamene, tak i černou tabulkou. A tak jsme jej zprvu minuli, protože dnes tento pomníček stojí v houštině a není tak z cesty vidět. Tabulka zmizela, stejně tak úprava kolem. Stálo by možná za to, opatřit tento pomníček jednoduchou tabulkou s textem.

Köhlerův pomníček: tabulka je poškozena neznámými vandaly, kteří na ni házeli kameny. Přesto však je text vcelku dobře čitelný a pomníček v dobrém stavu.

Smirčí kříž v Luhu: kříž je opět dobře usazen na svém původním místě a netřeba úprav.

27.10.1991 Gerhard Kutnar

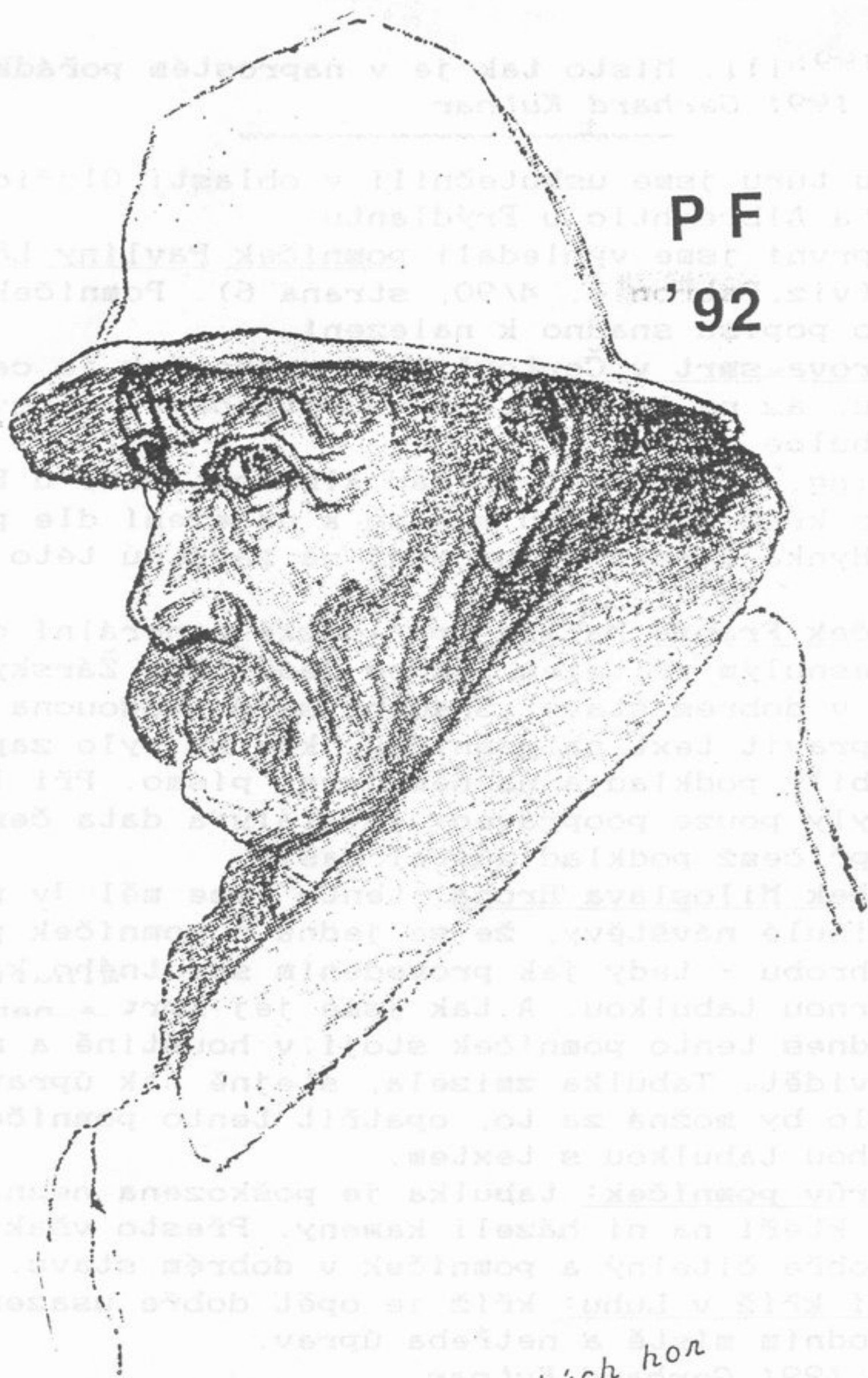
~~~~~

Na rok 1992 jsou plánovány opět 4 výtisky Patronu a každý zájemce si jej může objednat přiloženou přihláškou.

~~~~~

Číslo 1/92 vyjde v březnu 1992 a bude v něm uveřejněna pozvánka na jarní společnou schůzku všech zájemců o pamětní místa Jizerských hor.

P F
'92

Pytlák žizerských hor

Josef Němec
Smržovka

1. 12. 1991

Gerhard Kutnar
Josefův Důl